

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

De Sacramentis In Genere

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XVII. Refelluntur argumenta Aduersariorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53925](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53925)

bet finis minus principalis impedire finem magis principalem; non igitur debent infantes baptizari apud Calvinistas; siquidem apud eos in Baptismo infantium ob finem minus principalem, impeditur finis magis principalis.

QUINTVM verbum est, *Obsignat*, de quo verbo multa diximus in refutatione sententiæ Lutheri; vt etiam de reliquis verbis supra diximus in refutatione sententiæ Zvinglij. Superest igitur vt argumenta eorum refellamus.

CAPVT XVII.

Refelluntur argumenta aduersariorum.

ARGV MENTA, quibus cùm Lutherani, tum Calvinistæ vtuntur, vt probent Sacramenta esse sigilla promissionū, hæc sunt. PRIMO loco adfert Calvinus lib. 4. cap. 14. Institut. §. 5. verba Apostoli ad Roman. 4 vbi Circumcisionem vocat $\sigma\phi\rho\rho\alpha\gamma\iota\delta\alpha$, id est sigillum eius pacti, cuius fide iam antea Abraham fuerat iustificatus.

RESPONDEO PRIMO; Quæ de sola Circumcisione dicuntur, non possunt trahi rectè ad omnia Sacramenta. Rectè enim argumentamur à genere ad speciem, non contrà.

SECUNDO; Apostolus nullam facit mentionem promissionis, aut pacti, cùm loquitur de sigillo Circumcisionis: vocat enim eam sigillum iustitiæ fidei, non sigillum promissionis, & pacti. Vocatur autem sigillum iustitiæ fidei, vel quia (vt Origenes in hunc locum scribit) Circumcisio obsignabat, & claudebat iustitiam fidei, quæ suo tempore patefacienda erat: id est, sub figura, & typo Circumcisionis illius carnalis occultè significabatur, & proinde velabatur Circumcisio cordis, quæ est vera iustificatio, quâ Christus allaturus erat: vel, (vt Chrysostomus, & Theophylactus, & alij docent) vocatur sigillum iustitiæ fidei, quia fuit data Abrahamo in signum, & testimonium iustitiæ, quam sibi acquisierat per fidem.

TERTIO dico; Fuisse hoc priuilegium solius Abrahamæ, & non posse transferri ad alios, quasi Circumcisio (vt hæretici volunt) in quocunque esset, testificatio esset iustitiæ illius. Nam priuilegium Abrahamæ fuit, vt ipse esset pater omnium fidelium, tam præputiatorum, quàm Circumcisorum. Et quia iam

erat pater præputiatorum fidelium, quia fidem habuerat adhuc præputiatus existens, vt patet Genes. 12. & ex hoc loco Pauli: *Accepit ipse primus omnium signum Circumcisionis, vt hoc modo esset etiam pater omnium circumcisorum.* Quia verò hoc priuilegium habuit merito iustitiæ, quam acquisierat per fidem, idèd fuit illi signum Circumcisionis sigillum iustitiæ fidei. Porro, ceteris Iudæis Circumcisio est quidem signum quoddam, nimirum quod sint filij Abrahæ, sed non est illis sigillum iustitiæ fidei, sicut non sunt omnes Iudæi patres multarum gentium.

Hæc esse vera, patet PRIMO; Quia Paulus hæc duo coniungit, cum ait: *Accepit signum Circumcisionis, signaculum iustitiæ fidei, vt sit pater omnium credentium.* Non igitur habent signaculum iustitiæ fidei omnes circumcisi, cum non omnes sint patres omnium fidelium.

SECUNDO; Quia Paulus distinguit signum à signaculo, seu sigillo. Nam cum ait: *Accepit signum Circumcisionis, signaculum iustitiæ fidei;* pro signo, in Græco est *σημεῖον*, quod signum in genere significat; pro signaculo est *σφραγίς*, quod propriè sigillū exprimit. Cur autè distinxit hæc vocabula, nisi vt indicaret Circumcisionem semper, & omnibus esse signum quoddam, non tamen omnibus, sed soli Abrahæ fuisse sigillum iustitiæ.

TERTIO; Scriptura, cum sæpissimè loquatur de Circumcisione, nusquam tamen vocat sigillum, nisi hoc loco, vbi de Abrahamo agitur: quod est argumentum manifestum, soli Abrahamo fuisse Circumcisionem sigillum. Ac certè, cap. 3. ad Romanos, cum Paulus quæreret: *Quæ utilitas Circumcisionis?* & responderet: *Multum per omnem modum.* debuisset secundum aduersarios primo loco ponere hanc primariã utilitatem, quod sit sigillum diuinæ promissionis: at huius ne meminit quidem.

SECUNDVM argumentum Calvinus, ibidem §. 6. sumit ex Genes. 9. vbi arcus cœlestis dicitur signū fœderis inter Deum, & Noë; & ex cap. 17. vbi Circumcisio dicitur signum fœderis inter Deum, & Abraham, posterosque illius. Si enim iris, & Circumcisio sigilla fuerunt confirmantia pactum, ac promissionem Dei, cur non idem de Baptismo, & Euchristiadicij possit.

possit. Et confirmat argumentum, quia inter homines quoque id usitatum est, ut pacta sanciantur signo externo, ut porca caesa, vel contactu dexteræ, quæ signa nihil essent, nisi præcederent verba pacti.

RESPONDEO; Iridis, & Circumcisio signa fœderis erant, sed ad memoriam iuuandam, non ad fidem confirmandam: quemadmodum nos etiam supra docuimus, Baptismū, & Eucharistiā esse signa commemoratiua passionis, & mortis Domini. Multum autem interest, inter signum commemoratiuum, & confirmatiuum. Nam signum commemoratiuum esse potest id, quod oculis obicitur; etiam si tota eius efficacia pendeat a promissione, at signum confirmatiuum non potest esse, omnino pendeat a promissione. Fuisse autem signa commemoratiua tantum, Iridem, & Circumcisionem, patet. Nam in pendebant a verbo Dei, ut si quis non crederet verbo Dei, aut non crederet illud esse verbū Dei, non etiam crederet illa esse signa; & contra, si quis crederet verbo, non egeret illis signis.

Adde quod S. IOANNES CHRYSOSTOMVS ita exposuit hæc loca: sic enim ait de Circumcisione, homil. 39 in Genes. *Datum inquit, eis perpetuo memoriali inierit cum eis Circumcisionis signum.* Et infra dicit, signum Circumcisionis non esse datum a Deo, ut homines ei crederent, sed fuisse postulatum a Deo ab hominibus, quia Deus non credebat hominibus: *Quando, inquit, non habemus aliquibus fidem, curamus, ut ad ipsos signum, pignori loco accipiamus: similiter et omnino Dominus sciens mentium inconstantiam, hoc ab eis signum petere voluit.* Hæc ille. Porro de signo Iridis, homil. 28 in Genesim, sic loquitur: *Quid dicit: inquit, o beate Propheta Recordabor, inquit, Testamenti mei, id est, pacti mei, promissionis, pollicitationis: non quia ipse opus habeat recordationis, sed ut nos ad illud signum respicientes, nihil durum suspicemur, sed statim recordemur diuinæ promissionis, et roboramur, et confidamus.*

SED obiicies eundem Chrysostomum ibidem, qui sic ait: *Si sermo meus non sufficit, ecce et signum do, etc.* ubi videtur velle, Iridem fuisse signum confirmatiuum. Sed hæc obiectio paulò post diluetur.

Ad confirmationem ex humana consuetudine RESPONDEO, multum interesse inter pacta Dei, & hominum. Nam ad homi-

homine, quia non videmus eius animum, & timemus, ne forte nos decipiat, aut obliuiscatur pacti, quærimus signū externum, vt eo illū conuincamus, si negauerit, aut oblitus fuerit: at Deum non posse fallere, vel obliuisci, certissimi sumus.

TERTIVM argumentum sumit Lutherus in libro de Babylonica captiuitate, cap. de Baptismo, ex signis mirabilibus, quibus Deus confirmare solitus est promissiones suas: quale fuit signum in rore, & vellere datum Gedeoni, Iudicum 6. & in umbra horologii retrocedente datum Ezechia, 3. Reg. 20.

SED hæc & similia non sunt ad rem. Nam miracula, quia non pendent à verbo, sed ex se vim habent, cum sint opera supra naturam; ideo rectè adhibentur ad probandum, Deum esse, qui promisit, vel Deum reuera aliquid promisisse: Sacramenta verò nullam vim habent (vt supra diximus) sine verbo. Atque hinc intelligimus, cur CHRYSOSTOMVS putauerit, Iridem esse signum: non tantum memoriale, sed etiam confirmatiuum. Existimauit enim ipse Iridem rem esse nouo miraculo institutam; sic enim ait: *Etsi aquarum magna sit inundantia, neque sic metuendum, sed confidendum nobis ad miraculum respicientibus.* Hæc ille. Quia tamen probabilius est, Iridem rem esse naturalem, ideo diximus, signū fuisse tantum memoriale.

QUARTVM argumentum sumunt Lutherani ex illis verbis prioris epistolæ Petri capite tertio: *Quod & vos similis formæ saluos facit Baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientia bonæ interrogatio in Deum.* Lutherus enim in cõmentatio huius loci, Græcam vocem ἐπερωτάματα, quam noster interpres vertit interrogationem, vult significare pactum, & hoc modo exponit: *Baptismus saluos nos facit, non quatenus lauat corpus, sed quatenus obsignat pactū, quod habet anima cū Deo, dum fide accipit promissiones eius.* Ex quo sequitur, Baptismum esse sigillum promissionis. Eodem ferè modo exponit Calvinus, licet vocem ἐπερωτάματα, non pactum, sed responsionem, & testimonium significare velit.

RESPONDEO; Locus hic præsens admodum obscurus est, tamen nihil iuuat causam aduersariorum. Oecumenius in commentario huius loci, per interrogationem videtur intelligere pignus, & arrabonem. Dicit enim Baptisma esse quasi pignus

pignus bonæ conscientia, id est, qui Deo inspirante conceperunt bonum desiderium, illi vitam immaculatam sectantur, eamque ubique exquirunt, & de ea interrogant: unde cum audierint per Baptismum mundari animas, mox accurrunt ad Baptismum, ut purgentur sordes ipsorum, atque hac ratione est Baptisma pignus bonæ conscientia.

Hæc expositio non fauet hæreticis, ut patet; tamen non videtur ad mentem S. Petri. Nam S. Petrus longè ampliùs tribuit Baptismo, quàm ut sit pignus bonæ conscientia, cum ait, per Baptismum nos saluari.

Est ALIA expositio Lyrani, Gagnæi, & Ioannis à Louanio, qui per interrogationem bonæ conscientia, intelligunt interrogationes, & responsiones, quæ fiunt ante Baptismum. Interrogat enim sacerdos catechumenum; Credis in Deum? Respondet, Credo. Abrenuncias Satanæ, & pompis eius? Abrenuncio, &c. Qui enim bona conscientia respondent his interrogationibus, illis prodest Baptismus; aliis non prodest.

Hæc etiam non fauet hæreticis, sed non videtur literaliter nec est Ambrosij, Basilij, & Augustini, ut putauit Ioannes à Louanio. nã beatus Petrus antithesin facit, cum ait: *Non carnis depositio sordium, sed conscientia bonæ interrogatio.* Et sine dubio formalis Antithesis hæc erat futura; Non ablutio sordium carnis, sed ablutio sordium mentis: qua antithesi distinguitur Baptismus noster à Baptismo Iudæorum, qui erat exterior tantum. Porro illa pars huius antithesis, nimirum (ablutio sordium mentis) à beato Petro non est expressa propriis verbis, sed figuratis, ut omnes concedunt. Oportet igitur describam esse per causam, vel per effectum: si per effectum tunc non habet locum expositio istorum. Nam interrogatio illa, & responsio, de qua ipsi agunt, siue etiam fides, & charitas, quæ per illas interrogationes, & responsiones deteguntur, præcedunt Baptismum, & proinde abluionem mentis quam facit Baptismus: non igitur sunt effectus illius abluionis. Ergo necesse est ut dicant, illam abluionem describi per causam, ac proinde interrogationem illam, quæ præcedit Baptismum, esse causam illius abluionis. At hoc dici non potest. Nam tunc Sacramentum haberet efficaciam ex opere operantis, non ex opere operato; tribueretur enim iustificatio præcedenti fidei, & dilectioni suscipientis Baptismum, non ipsi abluio

lutioni Sacramentali: nec esse differentiam inter Baptismum nostrum, & Iudaicum; nam Baptismus Iudaicus, licet ex opere operato nō iustificaret, tamen ex fide, & dilectione suscipientis iustificare poterat, ut quodlibet opus meritorium.

DICENT fortasse, interrogationem, seu fidem præcedentem non esse causam efficientem ablutiois internæ, sed esse dispositionem. At istud quidem rectè dicitur, sed non quadrat verbis Apostoli: ipse enim tribuit efficientiam huic interrogationi bonæ conscientiæ, maiorem, quàm ipsi ablutiois externæ, quæ tamen instrumentum est iustificationis.

Est stigmatum ALIA expositio, quam puto esse Sanctorum, Augustini tract 80 in Ioan. & serm. 30. de verbis Domini, & Basilij libro de Spiritu sancto, cap. 15. ut videlicet exprimat à sancto Petro ablutio mentis, quæ per antithesin opponitur ablutiois carnis, non per causam, ut volebat præcedens opinio, sed per effectum. Est enim vsitatissima figura metonymia, qua per effectum intelligamus causam. Vocat igitur Petrus ablutiois internam, interrogationem, seu responsionem bonæ conscientiæ in Deum, quia ex illa munditia oritur pax, & quies conscientiæ; & proinde responsio bonæ conscientiæ, & etiã interrogatio apud Deum, quia audet cum fiducia Deum accedere, & interrogare, id est, cum eo colloqui, eum quærogare pro se, & pro aliis,

Adde SECVNDO, locum hunc non fauere aduersarijs, sed nobis etiam si per ἑπερωτημα accipiatur testimonium, verbum pactum. Nam INFRIMIS sanctus Petrus non loquitur de testimonio, vel pacto Dei, sed conscientiæ nostræ: ipsi autem probare deberent, Sacramentum esse sigillum testimonij, seu pacti Dei. Multum autem interest inter testimonium, seu pactum Dei, quod illi obsignari volunt Sacramento, & testimonium, seu pactum conscientiæ nostræ. Illud enim est verbum Dei scriptum, quod præcedit Sacramenti vsum, & fructum, id est, iustificationem: testimonium autem conscientiæ sequitur iustificationem, & proinde Sacramenti vsum, & fructum.

SECVNDO; Sanctus Petrus non dicit, Baptismo obsignari pactum, seu testimonium; sed dicit, saluari animas, & effici iustificationem, ex quo oritur testimonium bonæ conscientiæ. Id quod probatur ex illo verbo, *simili formæ*, Vult enim

Apostolus eo modo nos saluari per aquas Baptismi, quomodo per aquas diluuij saluati sunt, qui erant in arca Noë. Porro aqua diluuij non saluârunt arcam Noë, testificando, vel obsignando promissiones, sed reipsa eleuando arcam in sublimem, ne obrueretur cum ceteris ædificijs huius mundi: sic igitur & Baptismus saluos nos facit, non obsignando, & testificando, sed reipsa iustificando animam; vnde sequitur, vultis testimonium; siue interrogatio conscientia bonam Deum.

QUINTVM argumentum esse posset pro aduersarijs, testimonium sanctorum Patrum, qui non raro Sacramenta vocant sigilla, seu signacula.

RESPONDEO; Longè alia significatione loquuntur Patres de signaculis Sacramentorum, quam hæretici faciunt. Patres enim nunquam Sacramenta vocant sigilla, vel sigilla promissionum Dei, vt hæretici volunt. Primum quo horum trium modorum loquuntur de signaculis. Primum signacula vocant Sacramenta, quia obsignant fideles tanquam nota quædam eos separant ab ijs, qui non sunt in grege, vel de exercitu Domini. Ita accipit hanc vocem beatus Hieronymus in exhortatione ad Baptismum: item Hieronymus cap. 4. ad Ephes. & Augustinus lib. 19. contra Faustum, cap. 1. & alibi passim. Ita quoque accipit Gregorius Nazianzenus in oratione de Baptismo, non procul ab initio, vbi dicit, Baptismum vocari posse sigillum, quia ita conseruat hominem baptizatum, vt noua regia conseruant res obsignatas. Nempe enim audet contingere eas quæ magni alicuius Regis sigillum habent.

SECUNDO vocant Sacramenta signacula, quia claudunt intra se rem sacram id est, inuisibilem gratiam. Id enim quod clauditur, obsignari solet, iuxta illud Apocalypsis. *Liber signatus, sigillis septem.* Atque hac significatione vocat Augustinus Sacramenta sacra signacula in libro de catechizandis rudibus, capite 26. & Scholastici, sigillum Confessionis. Hoc etiam ferè modo Gregorius Nazianzenus, in oratione de Baptismo, prope finem, vocat sigillum Baptisma, eò quòd obsignet, & claudat multa mysteria quæ solis fidelibus deteguntur: *Cetera, inquit, intus ab*

discer

discis, quæ etiam ipsa apud te ipsum occulta, clausa, habetur, Baptismo obsignata, atq. reverentia.

TERTIO vocant Baptismum sigillum, vel obsignationem fidei, quia Baptismus est publica approbatio, & testificatio fidei eius, qui baptizatur. Sic enim vitur hac voce Tertullianus in libro de Pœnitentia, vbi dicit catechumenus diu probari an credant, & tandem ibi constiterit, eos verè, & constanter credere, Baptismum illis dari in obsignationem, & approbationem fidei. Quomodo etiam vitur eadem voce Basiliius in 3. libro contra Eunomium, vbi dicit, primùm oportere credere, & tum demum accipere sigillum fidei Baptismum. In libro quoque de Spiritu sancto, cap. 12. vocat Baptismum sigillum fidei, quia is qui baptizatur, eo signo testificatur se credere.

DE NIQVE vocari potest etiam Baptismus sigillum fidei, quia perficit, & absoluit quodammodò hominem fidelem: quomodo veteres vocabant mortem, seu occisionem pro Christo, signaculum maryrij, vt Eusebius refert libro 5. historiarum, capite 3. Confessio enim Martyrum, & supplicia pro Christo non habent perfectam laudem, dum periculum est inconstantia, & mutationis, sed tunc demum perfecta, & quasi sigillo quodam munita, & obsignata censentur, quando morte pretiosa consummantur. Atque hæc tenentur de definitione.

* * *

F 2

CONTRO.